

Расейскія „адкрыцьці“ ў гісторыі Беларусі

У савецкай гісторыяграфіі вельмі пашыраныя цяпер цверджаныні, што збройнае пасоўаньне съпяраша Маскоўскага княства, а пасля і Расейскага царства на заходзе ці войны апошніх з Вялікім Княствам Літоўскім і Польска-Літоўскай каралеўскай рэспублікай праходзіліся галоўна з мятаў вызваленія Беларусаў (і Украінцаў) ад летувіскай і польскай няволі, з мятаў зборанія братніх народоў — расейскага, беларускага й украінскага — ў ваду палітычна-нацыянальную см'ю, да якой яны быццам-бы імкнуліся зь незапамятных часоў. Карапець сказаўшы, Расея выконвала такім чынам палітычную місію, узложаную на яе гэтым народам.

Гэта канцепцыя савецкай гісторыяграфіі съкіравана, ведама, як на апраданыне прошлай імперыялістичнай палітыкі Расеі, так і на апраданыне ёйнага сучаснага зъверніцтва ў палітычных супадносінах між савецкім рэспублікамі: Расея — гісторычныя апекуні пакрыджающих народоў, яна-ж — і спрэядмівасць у сужыцьці між нацыямі.

Не ўваходзячы ні ў гісторыю беларускага народу, ні ў гісторию войнаў з Маскоўшчынай і іхніх прычын узывіненія, зъвернем толькі ўвагу на некаторыя асьведчаныні ў гэтым пытанні савецкіх расейскіх гісторыкаў прошлага стагоддзя.

Гэтая А. Пыпін калісці пісаў у сваёй «Істории русской этнографии»: «З часу польскага паўстаньня (чытай польская-беларускага 1863 году) аднона беларускага народу было зроблена ледзь не адкрыцьце: масы (расейскага) грамадства, якія раней мелі змрочныя ўяўленіні аб Заходнім краю, у выніку страху, які бы нагнаны на іх паўстаньнем, захапіліся думкай, што гэты краі — расейскі. Гэта думка была для большасці як-бы навінай, і гэта навіна старанна прапагавалася...»

З сваёй боку П. Бачошкаў съцвярджаў таксама ў працы «Белоруссия и Літва», што «У канцы 50-х гадоў (19 ст.) ні ў вадной цэнтральнай установе Імперыі ні было дакладных вестак з статыстыкі й пэрыядычнага друк таго часу бязь ніякіх засыярогаў верылі польскім крывацікам... Скажаючы бытоваі дадзенія ў тым самым адміністраціі савецкіх старажыгічных элементаў заходніх Русі, польскі друк, а за ім і друк расейскія прызначалі правоў Расеі на яе заходнія ўскраіны...»

Як бачым, няма найменшага адценку расейскай «апракунту» над беларускім «братам». Расея завеўвала сабе новую калённю бяз узгляду на народ, які яе засяляў. Пры гэтым трэба было-б не забывацца на факты праследванія беларускіх расейскіх надалінам чыноўніцтвам, што выявілася хоць-бы ў забароне Літоўскага статуту, беларускія мовы ў цэрквях і ў ўрадах ды ў зачыненых вышэйшых навучальных устаноў — Полацкай Акадэміі й Віленскага ўніверсітэту.

Калі-ж ходзіць пра «зацікаленасць» Расеіцай Заходнім краем, аўтам паведамляе А. Пыпін, а таксама за што хапаецца сучасная савецкая гісторыяграфія, дык яна была абумоўлена двумя фактарамі. Як ведама, у часе

паўстання 1863 году ў паслядзеніі яго польшчынікі закідалі Заход хвалышы-народ, які дагэтуль інігаўся імі. Аднак пашылі яны на ўступкі гэтаму народу? Зразу ж пасля крывавага здушэння паўстання, якое было скіраванае як супраць Польшчы, расейскі ўрад выдае загад аб скасаванні ў забароне беларус-гандлёвца Фронт супрацьдзясянія, які пачынае «даказваць», як съцвярджае той-же Пыпін, што «Заходні край народ, якія на ўступкі гэтаму народу?»

Мікіта Хрушчоў і бальшавіцкая пра-паганда часта паклікаюцца на гэтае статус кво, а наўнія заходнія дыпламаты аж прысядаюць з захапленнем, калі гэта чуюць з вуснаў маскоўскіх вала-роў. Яны ўжо аддаўлі палову Эўропы Маскве й толькі хацелі-б, каб Масква не хацела нічога больш: «Хай будзе так, як ёсьць». А тут і Мікіта Хрушчоў трапляе ім у тон і таксама кажа «статус кво». Дык значыцца ўсё окей, ван-дерфул!

Толькі вось тут ёсьць адно дробнае непараўнаныне ў разуменіні значэння гэтага паніцця. Наўнія на Заходзе разумеюць сэнс гэтых словаў і тлумачаць яго даслоўна. Хрушчоў-жа думае, што Беларусы ўсё ўжо выкарысталі для сваёго нацыянальнага й культурнага адраджэння гэтымі «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакументаў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакументаў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітыкі, што яны былі выкарыстаныя Беларусамі супраць самой канцепцыі зборнік «Дакуманты, якія выясняюць історыю Заходня-Рускага краю і яго палітыкай». Ня маючымагчымасці да таго, яго даслоўна, трэба было выкарыстаць з чужых. Гэта натуральная самаабарона народу. Ці заўважаюць савецкіх гісторыкі ў французскую мову ў 1865 годзе. Ен складаўся із дакumentaў з гісторыі Беларусі, галоўным чынам выбраных з палітык

Літаратурны Дацак

Наталья Арсеньева

КОСЫ

Беларускай маці

У калысцы Паўлова ўсё пачалося:
два гады яна хатай хлапцу была.
За калыскай,
за хатай
съявілі восі,
жаўрукі і дзяўчата,
на ўскрай сяла,
ледзь пастукае вечер у шыбы пальцам,
балбатаў і рукаўті трох вятрак,
ды гулялі ў вайну із галёканем мальцы,
да жыцьця накладаючыся няўзнак...

За калыскай,
за хатай
былі дарогі,
ногі босьня ѹ срыбны, як росы, пыл,
і далёкіх бароў бураватыя рогі,
і на пожнях нябес —
балачын снапы...

Ды ўсё гэта — пасльей...
Ссаў малы сысолку
і лавіў пясткай сонца плыўкі агонь...
Аж адночы,

як маці зъянняла полку,
кос паводка лынула малому ў твар.
А была яна гэткая залатая,
столкы чыстага зъяння ў ёй было,
што здалося хлапцу, быццам тае,
тае

ад пятай маленьких па ўпарты лоб.
І, няўменочы шчасыцо знайсці адтулін,
учапіўшыся пальцамі ѿ ўшоў сыпкі,
ён заплакаў так дзіка,
што шызыя гулі

узыняліся стралой з падваконня
ў блакіт.

Гэтак сталіся матчыны косы цацкай
улюблёной, найлепшай у Паўлюка.
Навучыўся ён хустку скідаць зъяннацку,
налажыўся зіхлівым пасмы сукань,
А калі шанцавала,

што ѹ сонца у косы

заплялося,
яячасты у хаце госьць —
ну ѹ даваў ён і косам,
і сонцу чосу!

Песьціў, торгаў, ірваў — і съмяяўся чаго...

Ужо лётаў Паўлюк із аладкай пшоннай
у руц,

частаваў ѹю куры, ката,
прабаваў на калматым Мурзу конна
гарцаваць,

лапатаць навет штосыці стаў,
як прыйшлі бацьку браць у салдаты.

Горка
маці плакала ѹ плачай Паўлюк за ёй,
за плячо, хтось вусаты, ѿсе бацьку торкаў,
каб хутчэй,

а ён — хустку вязаў зъямлі...

Паліцелі тады із далеч нязнаных
галубамі лісты,

аж іх кон і змог:
у густы галян, за фанзой глінінай,
як казалі,

бацька навечна зълёт...
Ноч кароткай была ѿжо, відаць,

а можа

Мікола Куліковіч

Мастацтва БССР на парозе пятага дзесяцігодзьдзя

Згодна савецкай тэрміналёріі савецкае жыцьцё ѹ дзеясць урачыста «ўступілі ѿ пятага дзесяцігодзьдзе» — пры чым асноўную ролю ѿ гэтым уступе адиграў мінулы 1957 год, азначаны як час «новага нябачанага ѿздуху ѿ ўсіх галінах савецкага жыцьця, у tym ліку і ѿ галіне культуры й мастацтва».

Паказаць наколькі гэтыя съцверджанын адказваючы за-праўднасці — зъяўлецца тэма дадзенага артыкулу, які бярэ за аснову разгляд становішча мастацтва БССР (драматургія, тэатр, музыка, выяўленчое мастацтва й кіно) на працягу юбілейнага 1957 году й яго найгaloўнейшых адрезкаў, ды на пачатку 1958 г. — як паказынікай уступу ѿ тое «пятае дзесяцігодзьдзе».

1. Першы контрольны агляд

Сакавік і красавік 1957 году былі даволі інтэнсіўнымі часам у жыцьці мастацтва БССР. Тут адбыліся: 3-ці пленум Саюзу беларускіх пісьменнікаў; усесаюзны зъезд мастакоў; усесаюзны зъезд кампазытараў; міністэрства культуры БССР выступіла ѹ друку із справаўдзачаю; арганізавалі рэспубліканскія конкурсы на лепшую п'есу й плякат; адбыліся рэспубліканская й абласная нарады; прэса шырока асьвятляла падрыхтоўку ѿсіх мастацтваў БССР да юбілею.

Усюды можна было заўважыць імкненіе паважна пра-контроляваць кожны асродак мастацтва, накіраваць яго ў патрэбны бок.

Калі ѿзяць галіну савецкай беларускай драматургіі ѹ-тэатру, дык старшыня Саюзу пісьменнікаў БССР (П. Броўка)

так чамусыці здалося адно хлапцу,
бо съявівала да золку так неяк прыгожа
яму маці,

што рады ня дадзі заснуць:
— «Люлі, люлі, мой сынок,
люлі, люлі, гадубок,
ходзіць ночка па двары,
лічыць зоры у гары,
а-а-а, а-а-а, люлі,
а-а-а, а-а-а, люлі.
Сыпі, сіротка, заўтра зноў
словім, сонцева чайно,
напільвем з ім на загон,
дзе ўзрунёў зялёны лён,
а-а-а, а-а-а, люлі.
Будзе там палоць лянок
з мамакай бедны мой сынок,
люлі-ж, люлі, любы, спаць,
а я буду падпілаваць,
а-а-а, а-а-а, люлі,
а-а-а, а-а-а, люлі.»

А тады —
маці скінула хустку

і съцені
над Паўлом заліла зъяння нялюдзкая кос.
Найшырчайшае пасма злавіў ён у жменю
і у сны, съмічыся,
з сабой панес.

Як упражаныя ѿ малатарню коні,
ў съцяж у кола ѹшлі,

ў кола,

у кола

гады...
Шчырбы ѹ раны зъялі,
памяць зъдзекаў і сконаў
не пасльепе што аплесцы зъялёны дым
дзеразы ды чабору...

Гасцінцамі дзесьці
ўсё цягніцься у зброи,
бяз зброі народ...

Не, ня ласваў няўсцішнага съвету,
і песьціў дзеяцьцю і дваццаты, зачтты, год.

Дні міналі ступою, пад гуд малатарняў,
стукат пранікаў,

хрумт капусцянных лістоў...
Выбраў з маткай Паўлюк бабім летам

бульбу,
ніву засеяў...

Па рэбрах платоў
пайшлі польку-трасуху выскакаваць сарокі,
часта-густа скідаючы збан ці стаўбун...

І, ззалеўшы сядзедзе над вадой,
незнарокам,

сям-там восеці люлькі пабралі ѿ губу...

А у Слуцку на рынку насыпала пічодра,

ўдосьць восень багацція —

любуйся, купляй!

Хай шэсцьць год дратаваная ботамі гордаў,

шчэ радзіла, сваім на спажыву, зъялі.

Пад мурком,

ластаўчынай нямоўчана стайкай

маладзіцы паселі вянком на зъямлі.

Бела ѿ золаце сечкі паблыскаваць яйкі,

зъялі

Уладзімер ДудзіцкіАндрэй Сякера

(навэля)

1

Андрэй ня чуў, калі зачыніліся за ім дзвёры. Апынуўшыся на мокрый цёмны ходніку, ступіў некалькі кроакі і, зябка здрыгнуўшыся, спыніўся.

— Куда-ж гэта яно мне? — сударгава зашаваліліся ягоныя палушчаныя пазаўчарашнію гарачканы губы. — Сюды ці туды? ..

— Сюды, чалавечка, сюды... — зазывінелі, здалося яму, у правым вуху выразныя слова нейчага спагадлівага жалю.

— Пэўнеч-кі сюды... — зашаваліліся ізноў тубы. І Андрэй Сякера, сысцінушы рукою вузем клунку, кінуўся ў правы бок.

Ен ніколі ня быў у гэтым крыльм няпрыемным завулку. Ен ня ведаў навет і самых Шыбеніцаў. Толькі адзін-адноткі раз на сваім віку быў ён у маладзіковую нядзелью на Шыбеніцкім кірмашы... было тое даўно, тады, калі «багацей Сякера», як з пашаноўляй звалі іржаўцы Андрэя, прывозіў на продаж гладнюю белабокую цялушку свае гадоўлі. І цяпер яму ўсёроўна, куды ісьці. Аднак кінуўся ў падказаное «сюды» — у правы бок, — думачыя барджэй мінусь шалёні будынак і апынушы ў відне нейкага далёкага ліхтара, што, здавалася, міргае, хістаючыся густым мокрым ветрам, каб выбавіць чалавека з глухой цішыні завулку і паставіць яго худым власатым тварам да ягонае роднае Іржаўкі.

Сыпляючыся, Андрэй пасыльніўся, хлюпнуўся левым каленам на лужынку, наткнуўшыся грудзьмі на адтапыраную з плоту штакеціну. Ад болю навіліся сльёзы, рука выпусціла клунак, і парыўсты кастрычнікі вецер выхапілі халодны скрыгат зубоў і прыглушиў яго шумам мокрых кляновых кронай. Падняўся, прытуліўся плячымі да плоту, каб ізноў ня ўласціў. Ад замарацку Андрэю здалося, што нехта дужы ўхапіў яго вышэй локці ў пачынае зэніт валачы ў той самы будынак, дзе ён пакінуў пярдні зубы, кончык адбітага зубамі языка і пахварбавану крыўёю падзёртую зэрбную кашулю... З перапалоху крыкнуў і так моцна, што навет не пачуў, як аднекуль зблізу вірвайся раптам глухі страхотын голас: «Ходу няма. Назад!». І толькі тады, калі той самы голас уварваўся ў вушы другім наваратам, Андрэй, ачнуўшыся ад прывіду, апраўдаўся: «Мяне-ж пусцілі дадому!... І пайшоў назад — у левы бок.

На бруку шыракаватай вуліцы, ледзь-ледзь асветленай двума ліхтарамі, сакаталі колы трох калгасных хурманак. На першай Сякера пазнаў цукровыя буракі з бацьвінем, на другой — пукатыя мяшкі, накрытыя рабыні-пасыцілкамі, а на трэцій — самай даўгой і высокай — увязаныя вяраўчакамі карчакі на распал на печы. Андрэй здагадаўся, што людзі вязудзь усё гэта на продаж і не абы-дзе, а на Шыбеніцкім рынку. Гэта ён ўважаў дарогу і пайшоў, мінаючы хурманкі, на ўскрай Шыбеніцу, адкуль пойдзе спачатку гасцініцам, а потым — адтуль, дзе гасцініц збоцвае да спаленага летася вялікім пярнуном калгасу «Круты ўздым» у старых багатых Стаябуновічах — возмез нацянькі, пярэдзізе каля муровыя сыраварні, разбуранае ў дваццаць дзесятых годзеў, уброд раку і съценкамі напрасткі ў Іржаўку.

Так думаў Андрэй Сякера, ідуучы на ўскрай Шыбеніцу.

мі недастатковай, уступішы месца навет малым савецкім нацыянальным рэспублікам (прыбалтыцкім, Армянскім, Грузінскім); б) творы беларускіх кампазытараў на былы вyzначаны на звязаўскія творчыя агліяды; в) ацэна творчай дзейнасці абмежавалася толькі афіцыйнымі пералічваннямі аўтараў і некаторых твораў⁸.

Аб дзейнасці адзінага на ўсю рэспубліку опернага тэатру БССР у пачатку красавіка выказаўся адзін з рэжысёраў гэтага тэатру (Ужэнда) які даводзіў, што:

«Больш за ўсё нас павінен непакоіць той факт, што за выключчынем нямногіх спектакляў, мы амаль ня маём нацыянальнага опернага й балетнага рэпэртуару. Да саракавай гадавіны... тэатр вымушаны нацава паставіць опэру Цікоцкага «Міхась Падгорны», таму што новых артычальных твораў нашы кампазытары пакуль не стварылі. Няма ў нас і новага балету на сучасную тэму⁹.

«Беларусьфільм» прыйшоў ў юбілейны 1957 год, як адна з найбольш адзінственных мастацкіх адзінак, незадавальняючая дзейнасць якой адзначалася як кіраўніцтвам, гэта і грамадзкасцю БССР. Некаторыя надзеі на палепшанье становішча прынёс конкурс на новыя сцэны, прысьвечаны 40-гадзіндзя Кастрычніка — пакуль яшчэ праходзіць у творчых калектывах нездавальнічаючая, і гэта акаўнічыцца, ня можа не выклікаць паважнай трывогі... калі задавальнічаючая нязначным, пасрэдным, калі імкнуща малое выдаць за вялікае, бледнае за яркае, што, нажаль, нярдка ў здараенца... Хіба мала ў нас недапрацаваныя твораў, павярхуна напісаныя п'ес, насыщы выпушчаных спектакляў, недапісаных карцін, цмиянай і аднастайнай музыки, бездапаможных кінафільмаў? ¹⁰

Каб дакладней уявіць сабе справу, трэба дадаць, што «Беларусьфільм» паводле пляну мусіў ў 1957 годзе асвоіць да 7 новых мастацкіх фільмаў і выпусціць іх на экраны, між тым у красавіку гэтага юбілейнага году студыя мела ўсяго толькі адзін фільм: «Палеская легенда».

БАЦЬКАЎШЧИНА

2

Нешта калі трэціх пяянуоў, калі Андрэй Сякера мінаў ужо Шыбеніцкія могілкі, ушчалася навальница. Цяжка было ісьці: хворыя балочыя ногі ня трымалі на сабе спакутаванага турме цела. Маланка раз-пораз асьляпіла Андрэяўкі вочы ды ізноў ўпірала іх у густую чэрню ночы. Раскацістыя грымоты і ўзъюшаны вешер зьблівалі з тропу. На целе — ні сухога рубца. А дадому ісьці трэба, і трэба сціпіцца. Бог сцівіт ведае, што там дома робіцца! Гэта-ж паўвеку, здаецца, прайшло, як Андрэй ня быўшы ні Тэклі, ні Аленкі. Зайтра-ж ўсё васеніцаць гадок. Тэклі з вялікае радасцю будзе плаціць і вышіраць хвартухом сльёзы, а Аленка абдыме бацьку, выцалуе аброслыя шчокі і неадступніца ні на часіні.

Радасныя думкі абарваліся сыгналам грузавіка. І сталася гэта: Андрэй, стараючыся адступніца набок, каб добра размініцца з грузавіком, чамусці апынушыся паспэрадзіне гасцініцы. Грузавік заскрыгатаў і спыніўся калі самага Андрэя. Рэзлаваны шоффер пачаў крычыць і лаяць чалавека-разяваку, які стаіць, як той вадзянік, і ні варушица. Аднак, зірнушы на ягоныя лахманы, на паддязаныя матузамі ашчараныя падшывы выцертыя ушчэнт бесхалівак, на невялікі чорны клунак, зжаліўся:

— Куды, бацька, паўзеш такою парою? Га?

— Дадому. У Іржаўку, — вінавата адказаў перапалоханы Андрэй Сякера, адступаючыся ўбок. Грымоты зъблізілі мяне з пантальку... Можа-б падзве, сынок, калі падарозе?

— Давай, вадзянік, у кузаў, — загадаў шоффер і пададзіў Андрэя на бакавіцу грузавіка.

— Калі-ж той нечым забараніў, шоффер ужо зусім звествіў паравай:

— Глядзі-ж, бацька, не зваліся. Трымайся!

Дарога выбоістая.

Удзельнікі беларускага штонядзельнае радыёвае праграмы ў Нью-Ёрку (гл. «Зі беларускага жыцця»). Злева на-права: вучаніцы беларускага школы ў Нью-Брансвіку Аня Кажура й Аня Стома, настаўнік сп. Ф. Родзька й кіраўнік праграмы сп. Міхась Казлькоўскі.

Фота: Я. Пазыняк

Стомлены і целам і душою, Андрэй неўзабаве заснүў.

3

«... Пра тое, што чуў і бачыў, — нікому ані слова. Ні жонцы, ні родным ні блізкім. Андрэй Сякера»... «Стай свой крыжык!» — стагнаў, у сыне Андрэй, хаваючы ў кішэні лахманоў пакінутыя ў Шыбеніцах пляядні зубы, кавалак адбітага зубамі пры катаванні языка і пахварбаваную крываю зрэбную кашулю... Стагнаў і сыціўся...

На світанкі грузавік спыніўся калі кантыраторы «Іржаўскі шырпратэр».

Века труны, у якой, расчыніўшы валасаты рот, соладка спаў Андрэй, ляжала збоку, калі леваса бакавіцы грузавіка, Шоффер, будзячы, свайго «вадзяніка», адпітурхнуўся ад нечаканага зыдзіўлення назад:

— Даўк гэта-ж ты... Наш Андрэй Сякера... Сыпшайся-ж, чалавечка, дадому!... Сыпшайся!...

4

На парозе хаты Андрэя Сякера пераняла ягоная суседка Лукера. Узяла за руکі, сыцінула, зірнула ў вочы, заплакала і потым, апусціўшы галаву, сказала:

— Чакала бедная Тэклі... і не дачакала-ся... Пухам ёй будзе наша съятая зямелька...

5

Папаўдні Андрэй Сякера адчыніў дзверы «Іржаўскага шырпратрэбу»...

Загады

З нагоды 21-ых угодкаў Кастрычніцкай рэвалюцыі, 7 лістапада, сёлета савецкай місіі пры Задзіночаных Нацыях у Нью-Ёрку ладзіла вялікае прыняцце. Запрошаны на прыняцце былі разасланыя дыпліматычнымі прадстаўнікамі, місіямі пры Задзіночаных Нацыях, прадстаўнікамі прэзыдэнтаў «выдатнымі» Амэрыканцамі — сымпатыкамі камунізму, у колькасці 2.000.

З гэтай-же самай нагоды, была зладжаная міжнародная дэмманстрацыя перад будынкам Савецкай Місіі, дзе адбывалася прыняцце. Яна ладзілася зь ініцыятыўы др. Фабіана, старшыні Федэрацыі быльых вугорскіх вязняў, у якой узялі ўдзел Беларусы, пад кіраўніцтвам Управы Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаныя ў Нью-Ёрку, Украйнцы, Вугорцы, а таксама іх расейцы.

Дэмманстрацыя пачалася а гадзіні 6-ай вечарам з хвілінай, калі пачалі зъбірацца госьці на прыняцце ў трыўмфе. Спачатку дэмманстрацыя адбывалася спакойна з нацыянальнымі песьнямі і клічамі: «Хрушчоў — забойца!», «Свабода Вугоршчыне!», «Свабода Беларус!», «Сімерц камунізму» й г. д. Калі пачалі патроху адкрыватцца вонкі місіі — дэмманстранты крычалі: «Вы п'яціце вугорскую крой!», «Вы п'яціце крой паняволеных народоў!» ды іншыя вонкі.

Цэны час дэмманстрацыя адбывалася на бакавой вуліцы (68th Street), бо паліцыя на франтавую (Park Avenue) не дапускала. Будынак Савецкай Місіі ахоўвала больш за 200 чалавек пяхотнай і коннай умундураванай паліцыі, на ліччынах, што былі ў цывільным, колькасці якіх няведамая.

Перад 9-ай гадзінай, калі госьці пачалі выходитці з будынку Савецкага Місіі — дэмманстранты хадзілі вонкі на франтавую вуліцу й націснулі на кардон паліцыі, у вонкіку чаго вынікла заўсярху паміж паліцыяй і дэмманстрантамі. У результате было некалькі параненых на абидвух баках, паліцыя зарыщавала больш за дзесятак дэмманстрантаў, а дэмманстрацыя была спынена.

Прысутны

падрхтоўкай да съята ў да тэатральнага фэстывалю рабілася настолькі вострым, што міністэрства культуры паводле собсцага прызнання раздавала тэатрам для працы гэтыя конкурсныя экспанаты ўжо тады, калі ніякіх яшчэ ацэнак іх ня было.

Пастановай журы конкурсу 1-ая прэмія засталася на прысуджанай, яна была занадта высокай для таго, што тут мела ся. 2-ой прэміяй адзначаны быў дэльце п'есы: «У бітве вялікай» Маўзона на тэму здушэння паўстання Стрэнакапітава гомельскімі бальшавікамі, і «Каб людзі на журыліся» Макеінка аб жыцці сучаснай вёскі, а новай маралі й этицы. 3-ю прэмію атрымала п'еса «Ня верце цішыні» Шамякіна, а пільнасці савецкіх людзей і працоўных буднях хлебаробаў Палесціні.

Тром п'есам быў прысуджаны гэта званы «заахвочальны» прэмія: «Млын на сініх вірох» Караткевіча, «Дні нашага нараджэння» Мележа і «Год зъдзійсненіні» Васілеўская¹⁴ і гэта ўвеск конкурс.

У тэатральным жыцці БССР дадзенага адrezку часу спраўы таксама не задавальнял

Зь беларускага жыцця

У КЛІУЛЕНДЗЕ

ЗБМ у Кліулэндзе зарганізавала курс з беларусаведы. Першы такі даклад прачытываў др. С. Грынкевіч 25-га каstryчніка г. г. у сівіліці Беларускага Дому. Дакладчык вельмі зацікавіў слухачоў і, трэба спадзявацца, што гэта прынесе карысць і будзе вынікі.

*

2-га лістапада моладэз ладзіла беларускую вечарынку, якая была найболей удалая з усіх ладжаных папярэдніх разы. Да гэтага спрыцнілася папулярная заляй й добрая прапаганда кірауніцтва. З усіх прысунутых Беларусы складалі толькі чацверту частку — гэта дзіўная звяза й вілікае асянгненне моладзі, што прыдбала так шмат сымпатыкаў. Ад добрае вечарынкі й добра падрасла каса ЗБМ.

*

8-га лістапада арганізацыя праваслаўных Церквай ладзіла канцэрт-забаву, што мела месца ў адной з большых заляў г. Кліулэндзе. У гэтай імпразе Беларусы (БАПЦ) прынялі актыўны ў масавы ўдзел. У мастакай частцы браўлі ўдзел Беларусы, Украінцы, Румуны, Грэки, Сэрбы й Сырыйцы. Ад Беларусай выступілі дзіўне танцевальныя групы, школальная група пад кірауніцтвам Мані Лук'янчык і танцевальная група ЗБМ пад кірауніцтвам Ул. Дуніца. Вельмі прыгожа зарэпрэзентаваліся, як малодшыя, гэтак і старэшыя. Пасля выступу старшыні дырэктарша ўспомненне арганізацыі дзякавалі Беларусам і заявілі, што беларускі танцоры занялі першое месца ў цэлай праограме. Іншыя прызнавалі, што першыя і апошнія выступалі наўлены і маюць жывую музыку (Беларусы й Сырыйцы). Сырыйцы выканалі некалькі сваіх арабскіх танцаў. На асаблівую увагу заслугоўвае сырыйская сльвачка. Прывемнай мэйдэй і ўдалым голасам зацікавіла прысутнічы.

Пры гэтым варта заўважыць, што Радыцы маюць калі шасыці прыходаў у Кліулэндзе, аднак не прынялі ўдзелу ні ў канцэрце, ні ў ладжаныні буфету, хоць да арганізацыі ўдзелы належыць. Відаць ім было няпременна выступаць у адной вялікай праваслаўнай сям'і, дзе кожнай нацыянальнасці паказае сваё народнае мастацтва і з вялікай павагай адносіцца да іншых.

*

15-га лістапада ў Карцер гатэлі арганізацыя народнага мастацтва, што ладзіца кожнага году фэстывалі, арганізавала банкет з танцамі, дзе кожная нацыянальнасць магла зрабіць выстаўку ручных работ. Выстаўку мелі толькі пяць нацыянальнасці, штошы былі Паліакі, якія сваё адразу-ж і прынялі, бо была вельмі слабая й націкавая. Беларуская выстаўка была даволі цікавай і прыцягала прысунутых. Кірауніцтва моладзі пры нагодзе шчыры дзікую сп. Я. Кузьміцкаму, які даў шмат речак і праектаў, а таксама сп. К. Чэрнік. Падчас банкету ў забавы беларускай моладзі у прыгожых народных строях звярталася на сябе ўвагу публікі. На гэтай імпразе прысутнічала шмат выдатных прастадаўнікоў гораду Кліулэнд на чале з мэйрам.

*

15-га лістапада прастадаўнікі БАЗА прынялі ўдзел у латыскім сльвачаванні саракавое гадавіні аблешчаньня не-залежнасці.

Ул. Д

10 год таму „Бацькаўшчына“ пісала:

... Мы цвярдзім, што здаўца сабе справу з того, што зыншчынне бальшавізму не развязае яшчэ справу вызваленія й дзяржаўнай незалежнасці нашае Бацькаўшчыны. На месца бальшавізму бясперочна прыбудуць іншыя варожыя нам сілы, якія для сваіх імперыялістичных мэтаў будуть імкніцца захапіць Беларусь, а наш народ і далей трывалы. Тому збудаваць нашшу будучыню зможам толькі мы самі шляхам ахвярнага й непахіснага змагання пры выяўленні ўсіх нашых сілаў і ўсіх нашае волі.

... А прыгатаўляючыся да гэтага вялікага змагання, мы павінны ўзбройцца ўсімі тымі высокімі ўдзельніцтвамі, якія вялі ў бой адзінкі Случчакоў. Усіяцэлае ў беззгляднае ахвяраванне сібе для ідзеі без увагі на собсці інтарасаў, якія адзінай і неабходнай перадумовай для дасягнення прамогі.

№ 38 (41), 28 лістапада 1948 г.

БЕЛАРУСКІЯ РАДЫЯПЕРАДАЧЫ У НЮ-ЁРКУ

Штодзеннай радыёвай праограмы, якую вядзе сп. Міхась Казльяўскі праз радыястанцыю «Даблью - Пі-Оў-Даблью» (WPOW), вытымала добрую пробу часу і, трэба верыць, будзе памысна развязаць далей. Праограму вельмі актыўную падтымала ўсё беларуское грамадства Нью-Ёрку й ваконіцу, выказваючы гэтым сваё зацікаўленне ў падахвочанні.

Старанынамі кірауніцтва праграмы радыялерадачы ўзбагачаюцца ў сваім зъмесьце й формах. Нядайна, у троцціцай праграме, вельмі прыгожа выступілі вучаны юношы беларускіх школы ў Нью-Брансвікі Аня Стома й Аня Жакура (дэкламациі) разам із сваім настаўнікам сп. Ф. Родзікам (слова да бацькоў і настаўнікаў пра вялікае ўзгадавальннае значанне беларускіх школы ў Амерыцы). У віночні (урачашні) праграме выступілі старшыня Камітэту Беларускага Грамадзкага Цэнтра сп. Я. Ніхёнак, раствумачаючи значанне набыцца царкоўнага й грамадскага будынку ды заклікаючы ўзяць ўдзел у ягоным абсталіванні ўладжаніні.

Беларускім радыёвым передачам у Нью-Ёрку неадлучна спадарожнічае дбанынне кірауніка праграмы сп. Міхась Казльяўскага пра годную рэпрэзінтацыю Беларуса, іхнія нацыянальныя, рэлігійныя й грамадскія патрэбы.

У НЮЁРКАЎСКІМ АДДЗЕЛЕ ЗБМ

9 лістапада адбылося паседжаньне ўраду аддзелу. На парадку дnia: 1. Праца танцевальнага гуртка. 2. Калядоўшчыкі. 3. Абсталіванне свае съвітліцы. Дыскувалі горача ў запалам. Пастановілі: 1. Пабольшыць колькасць ўдзельнікаў і рэпрэзірту танцевальнага гуртка (чыпер: піць пару; танцуць: лявоніху, крэжачку й мікіту). 2. На катализцікі ў праваслаўных Каляды абысыці Беларусаў Нью-Ёрку (дакладней кажучы, абехакы — гэтак, як і ляется) з калідкамі. 3. Даўдзенцы працімагчысцікі ператварыць падвал БГЦ у съвітліцу. Ахвяраваць із свае касы на ўладжаныне БГЦ сто далаўрай. Апрача гэтага, было пастаноўлене напісаць місцоваму аддзелу БАЗА ліст з прапановай мініцца прадстаўнікамі на паседжаннях управаў абедзьвіх арганізацый для палепшання лучнасці ўкарыднай.

ДАЛЕЙНЫ ЛІС «ВІЧЯУ»

9 лістапада адбылося паседжаньне Галоўнага Кірауніцтва ЗБМ, на якое быў запрошаны старшыня Беларуска-Амерыканскай Акадэмікікі Таварыства сп. Юры Станкевіч. Супольна было абмеркавана праблема: далеша выдаваны часопіс «Вічі», які перастаў выхадзіць, Становішча ЗБМ: або «Вічі» выхідзіць (друкам), або ЗБМ пачне выдаваць свой скобкі часопіс з матчымасцю для студэнтаў зъмічыца ў ім свае артыкулы й іншыя матар'ялы. Старшыня ВААТ, пасля нарады із сваёй управай, мае даць адказ на гэтае пытаньне.

ПРАЦЫ БЕЛАРУСКАГА МАСТАКА НА ВЫСТАУЧЫ

Сп. Янка Юхнавец шмат каму з нас ведамы, як пісменьнік — паэта й празаік Адзін мой знаёмы ў Нямеччыне прачытаў быў калісці ў часапісе «Наперад!» паяму «Сула» сп. Юхнавуц. Яна ўміліў спадабалася. Сябра мой пастаўніціў, што гэта мусіць быць нейкі заходні клясік. Ен звініруўся з запытаннем да знаёмата Немца, ці гэны не ведае часам з літаратуры Юхнавуц. Той адказаў, што — о, так! — гэта гішпанскі паэта 16-га стагодзінды...

Сп. Я. Юхнавец — як толькі літаратар, ён — мастак-маліяр. Калі я павітаўшы ў яго, да якое пыні ў малірсьціве ён сябе заличае, ён адказаў, што ўважае сябе за прадстаўніка школы экспрэсіяністичнага сымбалізму, але імкніца знайсці новы спосаб інтерпрэтацыі блізіні ў сваіх творах.

Сп. Я. Юхнавец жыве чыпер у Нью-Ёрку, на Стэйтэн Айленд (абток). 11 каstryчніка 1958 г. местаў музэй на Стэйтэн Айленд наладзіў выстаўку мастацтва.

Да ўдзелу ў выстаўцы было запрошана 120 мастакоў, жыхароў Стэйтэн Айленд (кожны меў права да восьмі малінок). Журы выбрали 66 з іх (на адным маліонку ад кожнага). Сп. Юхнавец выставіў адну сваю працу — «Гэта казаў Заратустра», і яна была прынятая на выстаўку.

Маліон «Гэта казаў Заратустра» (20 цяляў на 30) дае інтерпрэтацыю філозофіі Ніча. Ён складаецца з дзіўных павінін: першая адтварае ў рэалістычным стылі значанне мічэўскую філозофіі, а другая адлюстроўвае паўрэальны съвет Нічавага твору «Гэта казаў Заратустра» і выкананая ў абстрактна-экспрэсіяністичным стылі.

У дзень адчынення выстаўкі, паводле штодзённіка «Стэйтэн Айленд Адвант», выстаўку наведала 50 асобаў. Назаўтра газета-журнал «Даблью - Пі-Оў-Даблью» (WPOW) выдадаў піць асобаў.

Сп. Я. Юхнавец наведаўшы Стэйтэн Айленд акадэмічны сэмінар мастацтва краіны. Нядайна на сэмінары было разгледжана ягоная іншай праца «Рэзльтыўнасць аб'ектаў у маліонку». Праца гэтага выстаўкі асьвячена піць асобамі сэмінару піць пазытыўна ацэненая БАЗА сп. М. Тулейка.

БШФ будзе дбаць аб матар'яльным забяспеччынні школы, аб часткавым узнагароджанні працы настаўнікаў — што што найважнейшае — абы забяспеччынні школы патрэбнымі кніжнымі дапаможнікамі.

БШФ мае быць афіліраванай арганізаціяй пры БАЗА.

ПРЫВІТАННЕ З СЯМ'ЕЮ СТАНКЕВІЧАУ

5 лістапада др. Станіслав Станкевіч із сям'ею быў сустрэты сябрамі на нью-Ёркаўскім міжнародным лётнішчы «Айдлавіл». Затрымаліся сп. Станкевічы пакуль што ў Брукліне. Доктар С. Станкевіч, побач з уладжанынem сваіх службовых спраў у Нью-Ёрку, думас наведаць некаторыя беларускія асяродкі Амерыкі, пайнфармаваць праход нашае навукова-выдавецкага спраўдзіцца з беларускімі наукоўцамі па лініі выдання юніверсітэта Мінхэнскага Інстытуту Вывучэння СССР.

Др. С. Станкевіч уважліва назірае жыццё ў Амерыцы, асабліва жыццё ў Беларусі. Уражаны ў яго шмат, часам зусім неспадзіванным. Усё гэта абыцае цікавую сэрыю артыкулаў у «Б-не», дзе неўзабаве прачытаем шмат аўтактычнага на канцравэрсійную тэму «тараканоў».

Сп. С. Ант. Адамовіч і Ст. Станкевіч у Радыёвай праграме «Анатомія камунізму»

Інстытут Вывучэння СССР вядзе цяпер у США сэрыю радыёвых шточніц (25-часцінных) передачаў працірадыястанцыю «WOR» пад агульнім загалоўкам «Анатомія камунізму». Праграма дакументальная, якая спрабуе аўтактычным съвітле падаць амэрыканскому слухачу праўду з розных дзялін жыцця ў Савецкім Саюзе (культура, спорт, рэлігія, наука й пад).

5 кастрычніка была перададзеная адна з гэтих праграмаў на тэму культуры й мастацтва ў Савецкім Саюзе. У праграме ўзялі ўдзел выдатныя прадстаўнікі амэрыканскага жыцця, ведамыя публіцысты сп. Ю. Лайніс, Макс Істман ды прафэсар Калюмбійскага ўніверсітэту сп. Джордж Клейн.

Да ўдзелу ў праграме быў запрошаны таксама сп. Ант. Адамовіч. Сп. Ант. Адамовіч гаварыў (паангельску) на тэму двух розных канцептаў культуры — у Амерыцы і Савецкім Саюзе.

У недзелю 16 лістапада ў праграме «Анатомія камунізму», на тэму нацыянальнасці ѿ Савецкага Саюзу, узяў ўдзел др. Станіслав Станкевіч, які расказаў слухачам (паангельску) пра вынічныя бальшавікамі беларускую інтелігенцыю.

Я. Запруднік

А Б В Е С Т К А

Беларускія школы ў Нью-Брансвікі, Н. Дж., жадае набыць к. 10-15 экзэмпляраў кнігі: Стары запавет — падручнік закону Божага для Беларускай сям'і і школы, выданы пад рэд. Янікаса, 63 бач., шапіро-граф. выд., Ватынштэт, 1947 г., Нямеччына.

Хто з нашых суродзічаў мае гэты падручнік і жадае прадаць яго для беларускіх школкі, калі ласка, паведаміць на адрыс:

Mr. F. Rodzka, 133 Delavan St., New Brunswick, N. Jersey, U